DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Bir doğa belgeselinde, bir ırmağın denize ulaştığı delta ovası şöyle anlatılmaktadır (kurgusal):

> *"Irmak, dağlardan taşıdığı çamur ve kumu burada bırakarak denize doğru her yıl biraz daha ilerleyen geniş bir ova oluşturmuş. Ovanın deniz tarafında sazlıklarla çevrili sığ göller, kıyıda ise rüzgârın biriktirdiği kumullar uzanıyor. Kışlar ılık ve yağışlı geçtiği için göller her kış binlerce göçmen kuşa ev sahipliği yapıyor. Ovanın iç kesimlerinde pirinç ve mısır tarlaları, tarlaların arasında ırmaktan su taşıyan sulama kanalları görülüyor. Kıyıdaki balıkçı köyünün küçük limanından sabahları tekneler açılıyor. Son yıllarda köyün çevresine yazlık siteler kurulmuş, ovayı kente bağlayan yol genişletilmiş; baharda düzenlenen kuş gözlem turları için her yıl daha çok ziyaretçi geliyor."*

Metinde geçen bazı unsur ve faaliyetler aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Irmağın taşıdığı çamur ve kumla ovanın denize doğru ilerlemesi
- **II.** Sazlıklarla çevrili sığ göller
- **III.** Pirinç ve mısır tarlaları ile sulama kanalları
- **IV.** Kışların ılık ve yağışlı geçmesi
- **V.** Balıkçı köyü ve küçük liman
- **VI.** Kuş gözlem turları için gelen ziyaretçiler

1.1. Numaralanmış unsur ve faaliyetlerin her birinin **doğal** mı **beşerî** mi olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Doğal / Beşerî
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

1.2. Ovadaki sazlık alanların son yıllarda daralması ve göçmen kuş sayısının azalması sorununu araştıracak bir çalışma grubuna coğrafyanın hangi alt dallarından **iki** uzman alınmalıdır? Alt dalların adlarını ve her birinin bu sorunda **neyi inceleyeceğini** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Bir öğrenci, coğrafyanın alt dallarıyla ilgili hazırladığı çalışma notlarında aşağıdaki tabloyu oluşturmuştur. Tablodaki satırlardan **üçünde** hata vardır.

No	Alt dal	İnceleme konusu	Etkileşimde olduğu bilim
I	Klimatoloji	Yer şekillerinin oluşumu ve dağılışı	Meteoroloji
II	Hidrografya	Denizler, göller ve akarsular	Limnoloji
III	Nüfus coğrafyası	Nüfusun dağılışı ve hareketleri	Arkeoloji
IV	Kültürel coğrafya	Toplumların dil, din ve mimari özelliklerinin mekânla ilişkisi	Antropoloji
V	Biyocoğrafya	Toprakların oluşumu ve dağılışı	Botanik
VI	Siyasi coğrafya	Siyasi olayların mekâna bağlı farklılıkları	Uluslararası ilişkiler

2.1. Hatalı satırların numaralarını yazınız ve her satırdaki hatayı düzelterek doğrusunu yazınız.

2.2. Bir ilin son yirmi yılda orman alanlarında meydana gelen değişimi araştıran bir coğrafyacının kullanabileceği **iki** coğrafi tekniği yazınız ve her birinin bu araştırmada nasıl kullanılacağını açıklayınız.

3. İç Anadolu'da bir köyde (kurgusal) içme ve kullanma suyunu sağlayan kuyuların su seviyesi son yıllarda her yıl biraz daha düşmüştür. Köy halkı çözüm olarak daha derin bir kuyu açmayı planlamaktadır. Köye davet edilen bir coğrafyacı, köyün bulunduğu havzayı haritalar ve uydu görüntüleri üzerinde incelemiş; köyün yukarısındaki ovada son on yılda sulu tarıma geçildiğini ve yüzlerce yeni kuyu açıldığını, havzayı besleyen dağlık alanda kar yağışlı gün sayısının azaldığını, köydeki kuyuların bu ovayla aynı yer altı suyunu paylaştığını belirlemiştir. Coğrafyacı, daha derin bir kuyunun sorunu birkaç yıl ertelemekten öteye geçmeyeceğini söylemiştir.

3.1. Coğrafyacının bu sonuca ulaşırken kurduğu **mekânsal ilişkilerden iki** tanesini, metindeki bilgilere dayanarak açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. Köy halkının düşündüğü çözümün neden kalıcı olmadığını coğrafi bakış açısıyla açıklayınız ve havzadaki su sorununa yönelik **bir** kalıcı çözüm önerisi yazınız.

4. Coğrafya biliminin gelişimini araştıran bir öğrenci, kütüphane ve genel ağ kaynaklarından topladığı bilgileri aşağıdaki kartlara yazmıştır. Kartlarda bilim insanlarının adları ve yaşadıkları çağlar belirtilmemiştir.

Kart	Toplanan bilgi
I	İki şehirde güneş ışınlarının yere düşme açısını karşılaştırarak Dünya'nın çevresini hesaplamış; "coğrafya" sözcüğünü ilk kullanan bilgin olarak bilinir.
II	Sicilya'daki Norman kralı için gümüş bir levha üzerine o güne kadar bilinen dünyanın haritasını yapmış; haritaya eşlik eden coğrafya kitabı yazmıştır.
III	Akdeniz kıyılarını, limanlarını ve denizcilere yol gösteren bilgileri *Kitab-ı Bahriye* adlı eserinde toplamış; bir dünya haritası çizmiştir.
IV	Güney Amerika'daki gezilerinde bitki örtüsü, iklim ve yükselti arasındaki ilişkiyi ölçümlerle ortaya koymuş; modern coğrafyanın kurucularından sayılır.
V	Bilinen yerlerin enlem ve boylamlarını listeleyen, dünya haritalarıyla birlikte yüzyıllarca kullanılan *Coğrafya* adlı eseri yazmıştır.
VI	Dünya'nın yarıçapını kendi geliştirdiği bir yöntemle ölçmüş; Hindistan'ı tanıtan eseriyle tanınır.

4.1. Her karttaki bilginin hangi bilim insanına ait olduğunu ve bu bilim insanının yaşadığı **tarihî çağı** aşağıdaki tabloya yazınız.

Kart	Bilim insanı	Çağ
I		
II		
III		
IV		
V		
VI		

4.2. Orta Çağ'da Müslüman bilginlerin coğrafya bilimine büyük katkı yapmasında etkili olan ihtiyaç ya da gelişmelerden **iki** tanesini yazınız.

5. Bir öğrenci, bir doğa koruma alanının **1/50.000** ölçekli haritası üzerinde aşağıdaki ölçümleri yapmıştır.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Ölçülen	Haritadaki değer
Gölün en uzun yerinin uzunluğu	6 cm
İki ziyaretçi tesisi arasındaki yürüyüş parkurunun uzunluğu	18 cm
Orman alanı	4 cm²

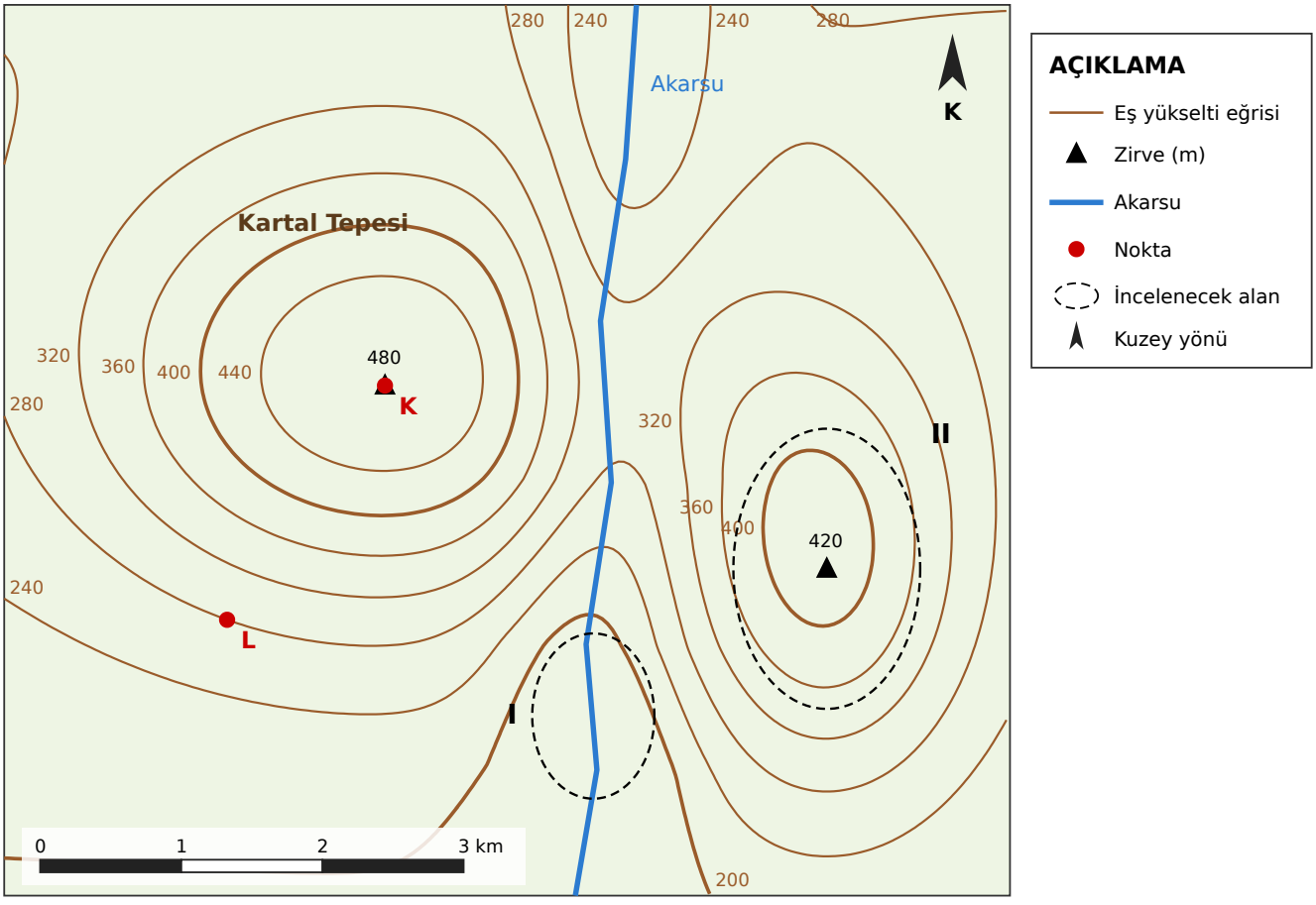
5.1. Yürüyüş parkurunun gerçek uzunluğu kaç kilometredir? İşleminizi gösteriniz.

5.2. Orman alanının gerçek büyüklüğü kaç kilometrekaredir? İşleminizi gösteriniz.

5.3. Aynı alan **1/200.000** ölçekli bir haritada çizilseydi gölün uzunluğu kaç santimetre olurdu? Bu iki haritadan hangisinde ayrıntı daha fazladır? Nedenini yazınız.

6. Şekil 1'de kurgusal bir arazinin topoğrafya haritası verilmiştir. Haritadan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Şekil 1. Kurgusal bir arazinin topoğrafya haritası

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.1. Haritada eş yükselti eğrileri kaç metrede bir geçirilmiştir? L noktasının yükseltisi kaç metredir?

6.2. Akarsu hangi yöne doğru akmaktadır? Haritadaki kanıtla gerekçelendiriniz.

6.3. K ve L noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık kaç kilometredir? K noktasından L noktasına doğru ortalama eğim yüzde kaçtır? İşleminizi gösteriniz.

6.4. Haritada I ve II ile gösterilen alanlardaki yer şekillerinin adını yazınız. Her birini eş yükselti eğrilerinin bu alanlardaki biçimiyle gerekçelendiriniz.

7. Türkiye'nin coğrafi konumuyla ilgili bazı ifadeler aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Türkiye'de güneş ışınları yıl boyunca hiçbir zaman dik açıyla düşmez.
- **II.** Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin gemileri açık denizlere Türk boğazlarından geçerek ulaşır.
- **III.** Türkiye'nin en doğusunda güneş, en batısına göre yaklaşık 76 dakika önce doğar.
- **IV.** Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika arasındaki hava, kara ve deniz ulaşım yollarının kesişim alanındadır.
- **V.** Türkiye'de yaz aylarında gündüzler gecelerden uzundur.
- **VI.** Türkiye, komşularının birçoğuyla ortak tarih ve kültür bağlarına sahiptir.

7.1. Her ifadenin Türkiye'nin **mutlak** konumuyla mı **göreceli** konumuyla mı ilgili olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

No	Mutlak / Göreceli
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

7.2. Türkiye'de ulusal saat, 45° doğu meridyeninin yerel saatine göre ayarlanmıştır. Ulusal saat 09.00 iken yaklaşık 27° doğu meridyeni üzerindeki Edirne'de yerel saat kaçtır? İşleminizi gösteriniz.

7.3. Göreceli konum zaman içinde değişebilir. Türkiye'nin göreceli konumunda son yüzyılda değişen bir özelliği örnek vererek açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif